

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

País Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dos pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andréu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila, Brossa.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

Parla En Revenjoli. Escolta i oïren

Coscois

N'haurem d'arrambar uns quants an es grans taranbanes d'anticlericals perque s'ho mereixen massa per sa poca bonda que han feta aqueixes dues setmanes derrereres. Pot esser que qualcú de voltros, si bé hu sospita, no sabrà en rudes lo que vol dir «coscoi» an aquest cas. «Coscoi» ja sabeu que es una especie d'auzina petita, un revell o rebroll d'auzina; pero també vol dir pegar una fregada forta amb so puny estret demunt es cap d'un, fent voltar es nuus des dits amb gran violència com si fossen ses mordales d'una roda dentada. Idó això meteix volem fer avui per demunt sa closca d'ets anticlericals per veure si ets-e feim estar una mica més alerta. ¡Hala, idó, anticlericalxos! posau-vos bé si no voleu que aqueixa closca vostra no'n surta des nostros «coscois» massa nafrada.

I

¡Enherabona socialistes i anarquistes!

La vos donam de s'assassinat que un company vostro, un confrare vostro, va cometre contra el Rei de Grecia, fa deu o onze dies. Tots es diaris han dit que s'assassi es un socialista i anarquista furios. I no mos sortigueu ara amb ses neus de que també hi ha catòlics que assassinin devogades. Si n'hi ha cap de catòlic que faça cap crim d'aqueix, e-hu fa contra tot lo que mana sa llei catòlica, e-hu fa separant-se absolutament de sa llei catòlica, amb s'ho fer-ho se demostra un mal catòlic, i l'Esglesia i tots es catòlics vertaders el condemnin i el rebutgen, plens d'horror. ¿Feis voltros lo meteix jo socialistes i anarquistes! amb sos que assassinin es qui vos fan nosa per entrar, es Reis, es Presidents de República, es Presidents de Govern? No, voltros ets assassins d'aqueix els-e glorificau, els-e tenui com uns héroes, com uns libertadors des poble; si creguéssiu en Deu, los tendrien per Deus. I se compren que hu fassiu així, perque tot es vostro sistema, tota sa vostra bandera es robar, ferir i matar tots es qui vos fan nosa per entrar, per fer-vos amos de ses melles. Si, ses vostres armes son es robo, s'atentat, s'assassinat, es crim duit fins an es darrer extrem.

¿Que en deis jo socialistes i anarquistes! de s'assassinat del Rei de Grecia, obra d'un socialista i anarquista? Per de prompte dissapte passat no'n diguèreu res, i ja n'haurieu pogut parlar bellament. Per por de mosques, per por de que s'Autoritat no vos singli, es segur que no'n motareu.

Ja es segur que, si en deieu, no tot, sino la mitat de lo que vos sentiú dins es cor, es Tribunal vos hauria de fiellar granat ferm.

¿Quina tracalada d'hipócrites i farsants son es socialistes i anarquistes, que se presenten com anyellets sensa mácula; com a coloms sensa fel, que voleu es bé de tothom, que no volen guerra ni violències ni tiranies! Pero tot això es de boca no-

més. De fets, es tot lo contrari: robar lo d'ets altres, matar tots es qui les capturen gens, sobre tot ses Autoritats, moure sa guerra social, aixó es, sa guerra civil dins tot lo mon per fer fer ui a tot, per fer fer flames a tot! Aixó son ets anarquistes i socialistes! hipócrites! fariseus! farsants!

II

¿E-hu veis com amb sa república se compón tot?

S'altra diassa es diaris duien un telegrama de Nova-York (Estats-Units), segons el qual, es Bal·le d'allà havia declarat que, quant va prendre possesseri de sa Bal·lia, va sobre que es caporals de la Policia se feien milionaris amb quatre dies, i tenien vaporets de recreu, automòvils i magnífics casals per anar-hi a estiuetar. ¿Com era tot aixó? ¿Com havia d'esser? Es que el Sr. Bal·le va aclarir que just de ses tavernes la Policia treia, per fer-hi ets uis grossos, tres milions de «dollars» (uns quinze milions de pessetes); i de ses cases de jo encara treien molt més. Veies com no s'havien de fer sa barba d'or aquells caporals de la Policia!—Es Bal·le de Nova-York ha declarat aixó devant es tribunal posat per aclarir aqueix escándol ferestisim que ha donat la Policia d'aquella gran ciutat.

¿E-hu sentiú, voltros republicanets, que mos heu fet es cuc de s'oreia malalt parlant-mos de ses excelències i ventatges extraordinaries que da sa forma republicana, amb la qual deis voltros que no hi pot haver immoralitats ni robatoris com amb sa Monarquia? ¿Que hi deis a tot aixó, grans torra-pipes de republicanets?

III

Altre bony m'ha eixit! i un que en tenia, son dos;

Es socialistes de Bélgica están més cremats que un diner de mistos. Com fa tan de temps que es Govern d'aquella nació es catòlic, prop de trenta anys, i ells mil vegades han dit que el tomarien, i mai l'han pogut tomar, sino que, com més va, més fort está an es Poder, es pobres socialistes se tornarien a un fuat i a un muat de bast i tot. Com allà, ademés de teir cada ciutadà belga un vot, en tenen un altre es qui saben lletra, i un altre més es qui tenen un títol acadèmic (missers, metjes, enginyers, etc.) resulta que es socialistes tenen mal de fer reunir tants de vots com ets altres per motiu d'esser sa immensa majoria pobres i pelats.

Per aixó ells demanen que modifiqu aqueixa llei electoral, i cada homo, sia ric, sia pobre, tenga títol acadèmic o deix de tenir-ne, no tenga més que un vot.

Aixó se tractá dins ses Corts, i sa majoria votá contra tal modificació, que no se toc tal llei. I ¿que feren es socialistes com se veren derrrotats? Acordaren sa «vaga» general per dia 15 d'abril. Pero ara els es sortit un mal boay. Es que a Bélgica no tots es feiners son socialistes, sino que hi ha ets «obriers cristians» sindicats, que son, com qui no diu res, 85.000. Idó bé, aqueix 85.000 obrers han publi-

cat un manifest fent a sobre que ells son contraris de sa vaga-general i que no les farán costat perque no volen esser responsables d'un mal tan gros com ha d'esser per sa Nació una vaga-general de tots ets oficis i de totes ses feines. Per lo meteix es tir los sortirà per sa culaça an es socialistes: volen arronsar es Govern amb una vaga-general, i hi ha 85.000 obrers que han declarat solemnement que no farán vaga ells, i per lo meteix sa que façen es socialistes no será general, sino just d'ells. De manera que hi perdrán tot lo que hi posarán. Més s'en mereixen es grans marxandos!

IV

S'«Animalot pudent» animalletjant

No se'n sab deixar de fer-ne de ses seues, aixó es, d'insultar ses persones esglesíastiques i religiozes. Es dissapte del Ram pegá una ponnyida an el Rt Sacerdot, Coremer d'Inca, i a ses Monges franceses des Pont d'Inca.

Es cavallers i totes ses persones decentes sempre respecten ses senyores, i maldement sien incréduls i sensa religió guarden respecte a ses monges, per lo que tenen de senyores. Amb aixó no hi entra es «Puput».

Com no es cavaller ni persona decent, sino un «animalot pudent», que llástima com sa terra l'aguanta, perque no t'è altra tranc que pernetjar contra l'Esglesia de Deu, contra capellans, frares, monges, es sentit comú i el sisé manament.

Es gran canalla torná dir sifilitic an En Revenjoli, sabent es qui escriu tal calumnia que no es més que una pura calumnia. Tot aixó es molt propi d'un periodic tan canalla com es «Puput», que an es seu fundador i director l'hagueren de processar per estafa, i per estafa el condemnaren a presili, i per no anar a presili, fogí d'Espanya cap a America. Aixó son ses glories des «Puput». ¿Pot fer més que oi i gitera un animalot d'aqueixa casta?

I es dissapte Sant ¿com vos creis qu'el santificá s'«Animalot pudent»?

Idó estampant un raig d'insolències contra el Rdm. Sr. Bisbe de Mallorca i llavó una contarella pornogràfica. I es que s'«Animalot» sabeu que n'es de devot des verd! No está bo en no bolear-s'hi dins sa bruticia luxuriosa. Ses insolències contra el Rdm. Senyor Bisbe de Mallorca duen sa marca de fàbrica d'aquell «mesquinet», completament deixat de la má de Deu i que no es possible prendre'l en serio. ¡E-hu es un... mesquinet en tota s'extensió de sa paraula!

V

¿S'«Animalot pudent», defensor des carlistes?

Idó sí, s'infame «Puput», es gran canalla «Puput», que, en venir-li bé, nega s'existència del infern i del Purgatori; que, en passar-li p'es cap, diu que la santa Missa i es Sagrament de sa Confessió son farses des capellans; que, en donar-li la gana, nega que s'Autoritat de l'Esglesia en ses coses espirituals sia divina ni fundada de Deu; que, en creure que li convé, se burla sacrilegament de l'Esperit Sant i nega que la Sagrada Escritura sia inspirada de Deu; es «Puput», que's

passa la vida tirant gargais verinosos a sa cara de l'Esglesia de Deu, etzibant carretades de calumnies contra capellans, frares i monges;—dissapte passat surt a defensar es carlistes contra En Revenjoli de coses «que En Revenjoli mai ha dites ni fetes contra es carlistes. I lo bo es que diu es «Puput» que aixó que diu en defensa des carlistes, le hi han enviat. Si, se veu que le hi ha enviat un carlista. ¡Quia carlista, quin defensor de «Deu, Patria i Rei» deu esser aqueix manobra que envia tals enfilaes de mentides, calumnies, dois, virollades i barbaritats a un paperot tan impio, incrédul, blasfem i defensor tan acorat des republicans anticlericals! ¿No es ver que hi ha de fer un gran paper demunt el «Puput» un defensor de «Deu, Patria i Rei»? Diu aqueix carlista, mentint com l'anima de Judes, que En Revenjoli «fa conservador», «el Papa» i no «dona patent de catolicisme» més que an «es conservadors» i que «condenna sa política de Don Jaume de Borbón». Tot lo qual es fals i re-de-fals. I si no, que citi aqueix carlista «puputer» ses frases aont En Revenjoli haja dit mai res d'aixó.

I dona una passa més aqueix carlista de l'engán; tracta de «catòlic liberal» En Revenjoli. Germanet, ¿i qui vos ha enganat? ¿Que no sou capaç, mesquinet, de citar cap fet ni cap mot d'En Revenjoli que se pugua amb motiu calificar de «catòlic liberal»? ¿I qui sou vos, malenat, per asseure-vos a sa Càtedra de l'Esperit i llançar an En Revenjoli s'anatema de «catòlic liberal»? ¿Com no hu veis que no poreu fer més que riaies i molta de compassió?

¡I vos n'anau a retreure, mesquinet, si En Revenjoli «era tradicionalista»! ¡Clar está que hu era, e-hu es eneara per la gracia de Deu i e-hu será mentres Deu no'l deix de sa seua divina ma! ¿O vos figurau, mesquinet, poder-lo treure des «tradicionalisme» an En Revenjoli? ¿I qui sou vos, malenat, per treure-le-hi? Sa persona que's firma Revenjoli es estada sempre tradicionalista i no pensa deixar-ho d'esser mai mentres visca, maldement certs... malenats el tenguen per tot lo contrari. Aquesta persona deixá de dir-se carlista quant l'any 1888 el Duc de Madrid tengué a bé engargar des seu partit tots es qui entenièn sa causa tradicionalista com En Noeudal i el Dr. Sardá. Més envant el Papa i es Bisbes d'Espanya parlaren tan clar i tan llampant sobre sa manera d'entendre i de defensar la causa catòlica i tradicionalista dins Espanya, que aquesta persona que se firma Revenjoli, per seguir docilment sa veu del Papa i des Bisbes, hagué de rectificar es seu «criteri integrista» en tot alló que el Papa i es Bisbes massa elar havien dit an ets integristes que s'havia de «rectificar». Per lo meteix, sa persona que se firma Revenjoli, si deixá de dir-se carlista, va esser perque D. Carles va engargar des seu partit tots es qui pensaven com aqueixa persona; i si rectificá es seu «criteri integrista» va esser per acomodar-lo i conformar-lo en tot i per tot amb lo que el Papa maná una i altra vegada an ets integristes. De manera que, si aqueixa persona ha mudat mai de criteri en política i en conducta política es estat exclusivament per seguir sa veu del Papa. ¿Quin será el catòlic que n'hi'n faça un càrrec d'aixó? Sa per-

sona que se firma Revenjoli té amics particulars estimadíssims dins tots es partits: entre es carlistes, entre es conservadors, entre es liberals, fins i tot entre es republicans. De lo que encara no s'es donat mai el cas, es de que aqueixa persona sia anada mai a cap partit ni a cap politic, ni a Don Antoni Maura ni a cap representant de D. Antoni Maura, a demanar res per ell ni per negú de la seua familia. No, no; negú ha vist mai aqueixa persona que s'firma Revenjoli, dins sa «antesala» de cap politic ni caporal «conservador» ni «no-conservador», per demanar res nat del mon per ell ni per cap parent seu. ¿E-hu sent aqueix mesquinet de carlista que ha tengut es mal gust d'anar-se'n a encamellar demunt s'«Animalot pudent», impio, incrèdul, anticlerical i casalla per desaparar mentides, doís i barbaridats contra En Revenjoli?

Finalment aqueix mesquinet de carlista entaferra dues infamies: una contra sa doctrina del P. Minteguiaga sobre eleccions, que el Papa declará verdadera i la donar per regla an es catòlies espanyols, i s'altra contra es meteix Revenjoli, suposant contra tota veritat que En Revenjoli ha tractat de desjectar i d'ofendre «sa rectitut catòlica y noblament tradicionalista de D. Felip Villalonga y Mir». Ment tan alt com es aqueix mesquinet atribuïnt-mos una tal cosa. ¿Aont ni quant hem tractat mai de fer res d'això? Per que no cita aqueix mesquinet ses paraules o frases nostres que diguen una tal cosa? No es capaç ell ni negú de citar-mos res d'això.

Idò sí, aqueix mesquinet tracta sa doctrina del P. Minteguiaga sobre eleccions, que noltros resumirem dia 15 de març, la tracta de propia d'una «dona enamorada que procura votá a s'home que més la festetja y millor li amolla». Així tracta aqueix mesquinet una doctrina que el Papa doná per bona i va dir an es catòlies espanyols que la seguissen. Això és es respecte que aqueix mesquinet de carlista guarda an el Papa, Vicari de Deu demunt la terra, Mestre i Doctor Universal, infal·hible i suprem de tots es feels de Deu! ¡Ah mesquinet! més que mesquinet!

Que consti que noltros no creim que es partit carlista se faça solidari de res de lo que diu aqueix mesquinet enfilat demunt s'«Animalot pudent»! En tennim una idea més digna i més noble des partit carlista per creure que ell pugua aprovar sa conducta esbordellada i capgrinosa d'aquell mesquinet, que Deu se'n apiat! Amèn!

VI

Altre pic el Dr. Queraltó.

Setmanes enrera ja vos diguèrem que era en rudes això d'abuest doctor de Barcelona; que va dir unes cosotes tals de sa *Lliga Antituberculosa* d'aquella ciutat, que aqueixa *Lliga* el dugué an es Tribunal, i l'Audiencia de Barcelona el condemná a desterro per injurias a dita *Lliga*, i es Tribunal Suprem va confirmar tal condemna; sa pena son deu anys de desterro i més de mil pessetes d'indemnissació. De manera que es una sentència que ja no's pot desfer ni's desfará, per més aplecs i barbaridats que diguen i que facen en contra tots es republicanetxos i socialistetxos d'Espanya. El Dr. Queraltó no té altre remei, si se vol alliberar de tal justissima sentència, que demanar perdó a sa part injuriada. Com ell no'n vol demanar de perdó, sa sentència s'haurá de cumplir. Ben clar e-hu ha fet avinent ee Comte de Romanons. De manera que, si es republicanetxos i socialistetxos no se donen per enterats, fan es paper ds beneits o d'una altra cosa pitjor.

Es lo que diguèrem s'altra vegada que en parlàrem: gel Dr. Queraltó es

un anticlerical? ¿es que ell injuriá son catòlies o defensors de ses monges com a malalteres? Idò p'ets anticlericals ja té raó el Dr. Queraltó, i donen per injust i per criminal tot lo que sia capturar el Dr. Queraltó de rompre i trepitjar sa llei.

Perque aqueix doctor es anticlerical, ha de porer injuriar i fer qualsevol cosa contra sa llei, i s'Autoritat no l'ha de porer capturar de res! I això es sa moralitat i sa justícia d'ets anticlericals!

El Dr. Queraltó mereix tupar i fort, perque se presta a servir de tema per aqueixa gran farsa que es revolucionaris ara representen amb s'escusa de defensar-lo a ell, allà ont ells lo que cerquen es moure rebumbori, per tirar llenya an es foc de sa revolució, per atiar i encendre s'esperit revolucionari.

Si, es revolucionaris volen fer ara amb el Dr. Queraltó, lo que feren i segueixen fent amb En Ferrer i Guardia: fentne una victima innocent des catòlies, de sa gent d'orde, allà ont es Tribunal Suprem ha comdamná aqueix bo de doctor com comdamná En Ferrer, per ses coses mal fetes d'ells. Si un i altre haguessen fet lo que pertocava, si fossen anats p'és camí dret, si no fossen sortits de sa llei, no los haurien condemnats. La feren? Idò molt just es que els-e donin es càstic que sa llei marca.

Però lo ridicul va esser sa rebuda

que Mallorca ha feta an el Dr. Queraltó. Arribá abans del Ram i l'anaren a rebre just un escabotell de socialistes i republicans, i ell se'n aná casi tot-sol a la fonda. Es dia del Ram va esser s'aplec que l'hagueren de fer a sa societat des socialistes perque ni a la *Protectora* ni a s'*Asistencia Palmesana*, en-lloc les volgueren per sa mala pudor que feia aquell aplec. I ¿qui hi acudí a s'aplec? Es quatre socialistes i una o dues dotzenes de torre-pipes per l'estil. I ¿qui hi parlá? Alguns socialistes i qualque republicá i llavó el Dr. Queraltó, sa victima de... sa seua mala llengo. Tots digueren que era... innocents. Es lo que succeeix sempre a tots es revolucionaris; sempre son innocents, no n'hi ha ni un que haja romput cap plat mai.

Llavó el Dr. Queraltó se'n aná a Lluchmajor, aont el reberen just es socialistes, feu es seu discurs jurant i perjurant que era innocent, i s'espitxá cap a Valencia.

I ara es paperot: revolucionaris escamparán per tot que tot Mallorca va rebre amb rams i paumes el Dr. Queraltó, i que tothom el proclamá innocent, i que tot Mallorca demana que el facen franc de sentencies que's Tribunals li han fetes i que les confirmades i rebatudes es Tribunal Suprem,

Així s'escriu s'història...revolucionaria.

DE TOTES ERBES

Sa llampria maravellosa

(Acabata)

Idò heu de creure i pensar i pensar i creure que tot d'una que s'áliga de Portugal va esser fuita, En Juanet diu a s'ermitá:

—O ermitá de Deu! i ¿aont trobaré jo tres corters de bou per dalt aqueixes muntanyes, més palades que's call de sa mà?

—Mira, diu s'ermitá, pren cap a llevant i no t'aturs fins que veurás un grandió comellar; devalle-hi, i hi toparás una guarda de bous, i dirás de part meua an es bover que te'n deix desxuiar un.

En Juanet e-hu feu així. Sa posa ses cames an es col, i de d'allà cap a llevant.

Camina caminarás, hora baixa de tot afina aquell comellar, el pren, topa aviat sa guarda de bous, escomet es bover de part de s'ermitá sobre desxuiar un bou, es bover li diu que sí, i En Juanet n'embarriola un amb una corda que duia, el ferma a sa soca d'un abre, li afica un clau an es batcoll, es bou aixampla es'potons, En Juanet l'escorxa, en fa quatre corters, en deixa un an es bover, i ell amb sos altres tres, lo endemá ben demati i cap a s'ermitá del Rei de tots ets aucells del cel! Amb s'ermitá salaren aquells corters per que no tornassen pudents i no congruassen virons, i les posaren ben acondicionats.

Des cap de set dies, se presenta s'áliga de Portugal ben aixarmada i més fresca que una cama-rotja, fa sa cortesia a s'ermitá com a Rei seu i an En Juanet i diu:

—Porem partir en voler!

—Idò ara meteix! diu s'al·lotó.

Agafa es tres corters de bou i los se ferma ben fermats, per que no li caiguessen, dona milions de gracies a s'ermitá des favor tan gros que li havia fet de tenir-lo amb ell tots aquells dies i d'haver-li trobat qui li sabés mostrar es camí per arribar allà ont era sa seua dona i lo demés que li havien fet seuvatge, s'aixanca demunt s'áliga, aqueixa axampla ses alotes, i ja es partida per amunt i per amunt i de d'allà tot dret tot dret cap a grec.

Des cap d'un dia arriben a la mar, se posa s'áliga a un bec de penyes, demana un corter de bou, En Juanet li hi dona i ella zas! zas! amb quatre espipellades el se cala tot, mentres En Juanet se passetjava per dalt aquell pe-

nyalar per estirar-se ses cames una mica.

—¡Hala si hi tornam! diu s'áliga.

En Juanet s'hi torna aixencar, s'anima aixampla ses ales i de d'allà ben depressa per dins mar, pero ben amunt ben amunt, i En Juanet que s'aferrava tan com poria per no llenegar i no caure.

I s'áliga vola qui vola, ben afuada, com un estel.

Com feia dos dies que volaven, topen un grandió penyal que brollava de dins mar.

—¿Es això es penyal que cercam? diu En Juanet.

—No encara, diu s'áliga. Aquí mos aturarem una mica perque aqueix gavatx meu ja torna esser buit i demana recapte.

S'áliga se posa demunt aquell penyal En Juanet li dona es segon corter de bou, ella amb un sant-i-amèn el s'empassola, i ja torna esser partida amb En Juanet demunt s'esquena, i de d'allà com la bala, sempre per s'endret de mar i cap a grec, i ¡hala petit!

Com va fer es tres dies que volaven, horabaixa de tot començen a colombrar un penyalarro a s'entrelluu dins es grec.

—Allò es es penyal que tu cercues! diu s'áliga.

Poreu fer comptes si hi degué estar content En Juanet devant aquelles comendacions.

S'áliga se'n anava com la bala d'aviat, i al punt e-hi varen esser. Se posen a penyes, ses primeres que varen atènyer.

S'áliga brollava de suor, ja no poria pus. Si fos estat es penyal mitja hora més lluny, ja no hi arribava: seria caiguda a la mar ella i En Juanet, i En Juanet i ella. No hu vulgheu sobre sí pantaixava espès demunt aquelles penyes.

Com allò li va esser espasat una mica, demana es corter de bou que feia tres, En Juanet le hi dona, i ella zas! zas! bones espipellades!

I ¿que fa En Juanet a-les-hores? No hu cregueu que pogués estar de no enfilarse per aquell penyal fins an es cap-curucull per veure si hi era sa seua casa que s'onclo-moro li havia presa amb sa dona i sa llampria maravellosa?

Por lo que pogués esser, se posa ses uieres d'aquell mort, que, en dur-les, negú el veia a ell i ell e-hu veia tot, sensa que parets ni res nat del mon li tapás sa vista, i ja s'enfila penyal amunt!

Va haver de mester més d'una hora per arribar an es cap-curucull.

Ja era fosca negra, pero prou que se destriava es grandió casal que hi havia.

En Juanet s'hi arramba, el se mira a les fosques ben d'aprop, l'enrevolta p'és quatre vents, i va veure que allò era, al manco de part-defora just aquell meteix casal que ell havia plantat devant ca'l Rei, que li havia valgut es casar-se amb la senyora Princesa.

—Bonol va dir En Juanet. De part-defora es ben igual ben igual. Ara mos falta veure-hu de part-dedins! Per això haurem d'esperar demá demati, perque aquestes bones d'uieres, si no hi ha res valent per tapar-los sa vista sensa sa claror natural des dia, no serveixen per res, son tan curtes com ses altres.

En Juanet, bé hu poren creure, la tenia ben avall a sa són, i anava tant fora corda, que no tenia posa ni conhort en lloc. Trescá tots es contorns d'aquell casal, lloquetjant per demunt aquelles timbes, i havia de badar ets uis ferm, per no redolar i anar-se'n an el dimoni.

Amb això s'entrega s'aua ben xelista, se fa dia clar, i En Juanet, uieres posades per que negú el pogués guipar, i sobre tot s'onclo-moro.

¿Que m'en direu? Ell tot d'una que va esser ben de dia, es dianxa d'En Juanet amb aquelles uieres que duia, va veure tot quant e-hi havia dins aquell casal, dins totes ses quadres, corredors, cambres, lligadors i auberjons. Va veure s'onclo-moro que s'aixecava des llit tot morrocós i nial, i que barretjava la gent que trobava, aquella pobre gent, tots es criats i criades que anaven i venien fent feina, pero tots ben mostiis i ala baixa; i dins una cambra fosca hi afina la senyora Princesa, sa seua dona estimadíssima, allà dins, tota soleta, tancada amb pany i c'au, just amb sa pell i ets ossos, sensa fesomia. I dins sa cambra de més endins, tancada amb una porta de ferro amb set forreiat i set claus m'hi afina «sa llampria maravellosa», aquella bona de «llampria» que tant li havia costat i tant de maruell li havia duit.

Bé hu poreu creure si vos dic que En Juanet, com va veure sa seua dona i «sa llampria», es cor li doná un tomb, i va rompre sn plors; pero va fer un esfors per afeugar ses llágrimes per que qualqu no'l sentís, i no li esborrossonassen la cosa.

I assetsuaixí s'onclo-moro surt an es portal de defora, i du an es de dins:

—Bonol me'n vaig, i no m'espereu fins a's vespre! Si trob res mal adestat, sebreu jo qui som!

Dit això, li estrey, passa just per devora En Juanet sensa que'i guipás gens per amor de que En Juanet duia ses uieres posades, i al punt ja no l'veren en tot allò.

—Ara es sa meua! s'exclama En Juanet.

Com es casal era ubert, se'n hi entra, s'afica per tots es portals que veu uberts, troba criats i criades feinetjant i treüllant, pero ben mostiis tots i ala-baixa, i llavó que eren just es meteis que ell tenia quant s'onclo-moro li feu seuvatge aquell casal amb tota quant e-hi havia dedins.

Mira per tot a veure si hi hauria altra gent en tot es casal, i no hi afina negú estern. S'acosta a sa porta des set forreiat aont estava tancada sa llampria, i prou que hi estigué ben tancada. Va empènyer, pero ¡que s'havia d'obrir ella! S'en va a sa porta de sa cambra aont era sa seua dona, i tancada també, pero ben tancada en fort.

Assetsuaixí veu dos criats i una criada que se topen, i ¿que fa ell? Se lleva ses uieres, i aquells tres tot d'una el se veuen devant.

Poreu fer comptes si els-e vengué de nou allò. Se posen a mirar-lo-se i mirá qui mira, tot esglaiats, i com més anava, més.

—¿Me conxeu o no me conxeu? els arriba a dir En Juanet.

—Senyor Altesa! s'exclamen tot tres. Pero ¿i e-hu es vossa Altesa, Sr. Príncep? ¿i ets uis no mos fan dos? ¿i no somiam ara?

—No, diu En Juanet, No somiau! Som jo i som jo!

Amb això passen altres criats i criades, i al punt e-hi foren tots, i allà tots aferrats per ell plorant i cridant.

—Senyor Altesa! Senyor Altesa!
I En Juanet que també plorava, i no s'aturava de dir.

—Però ¿la senyora Princesa? ¿que me'n deis d'aquella esposa meua estimadíssima?

I aquí tots aquells criats i criades li digueren que la senyora Princesa s'encio-moro la tenia tancada dins una cambra fosca, i la hi manaren devant aquella cambra, i li contaren que s'encio-moro la tenia allà dins perquè mai havia volgut casar-se amb ell, i que ell prou l'insultava sempre que volgués esser dona seua, però ell mai per mai e-hi consentí ni li donà cap esperança de res, i que per això la tenia tancada dins aquella cambra fosca, i just li donava pa i aigo i molt de bastó; i a ells, a tots es criats i criades perquè se demostraven de sa part de la senyora Princesa, també els tractava a barrades, y no feia més que tabuixar-los tot quant poria.

Amb això la senyora Princesa de dins aquella cambra se'n tem d'aquell truíer, i s'arramba a sa porta, i se posa a cridar:

—¿Que es això? ¿que es això?

Com En Juanet la sentí, cuidà a perdre es «kirie-eleison»; i ella, com el sentí a ell, lo meteix.

—¿Aont són ses claus d'aquella cambra? diu En Juanet.

—S'encio-moro les du sempre demunt! diuen criats i criades.

—Idò duis-me una desiral i una picaca! diu En Juanet.

Les hi duen, i a destrallades estella aquelles portes, se'n entra allà dins, i poren pensar quin abraç no se degueren donar amb la senyora Princesa.

—Pero al punt ell digué:

—No es hora de perdre temps! Encara manca lo millor.

¿Que fa ell? Agafa sa desiral i sa picaca, i jcap a sa porta de sa cambra de més endins aont e-hi havia tancada «sa llampria»!

I destrelada vé i destrallada va, i picacada yé i picacada va an aquelles portes! fins que les hagué estellades, i pogué passar-ne.

Encara no hi va esser dedins, pega grapada a «sa llampria» i hi frega s'anell seu ben fort.

¿Que me'n direu? Ell a l'acte com pareix es negret tot afuat i d'ent:

—¡Mane'm feines com esclau teu que som i de tots es qui porten l'anell! ¡Mane'm feines com esclau teu que som i de tots es qui porten l'anell!

—Espera un moment, si vols, pots i no't sab greu! diu En Juanet.

I surt d'aquella cambra sense amollar de ses mans «sa llampria», i crida la senyora Princesa i tots es criats i criades, que comparegueren més que de pressa, i ell los diu:

—E-hi sou tots? ¿N'hi falta cap?

—Tots e-hi som! No n'hi falta cap! diuen ells.

—Idò bé diu En Juanet. ¡Fora moure-vos ni bategar-vos gens fins que jo vos ho diga!

La senyora Princesa amb tots es criats i criades e-hu feren així, i En Juanet se'n entra amb «sa llampria» dins aquella cambra de més endins, s'hi tanca, i diu an es negret:

—¡Hala, negret! ¡Dumos-ne tots amb aquesta casa i tot quant e-hi ha dedins! ¡Dumos-ne tota la casa, pare de la senyora Princesa! i sogre meu!

I encara En Juanet no hu hagué dit, com zasl es negret tornà devant ca'l Rei aquella grandiosa casa amb En Juanet, la senyora Princesa, criats i criades i tota quanta cosa hi havia allà dins.

En Juanet i la senyora Princesa a l'acte s'entreguen a ca'l Rei, i poren fer comptes, com el Rei i la Reina els venen, si se degueren aferrar per els i si les ne degueren donar d'aferrades p'es coll i de besades; i tots ploraven d'alegria.

Dins tota la ciutat i en tot es reinat se feren tres dies de festa de s'alegria que entrà a tothom, com se va sobre tota aquella casa.

I En Juanet amb la senyora Princesa i el Rei i la Reina visqueren anys i més anys; i encara son vius, si no som morts; i al cel mos vegem tots plegats. Amèn.

JORDI DES RECÓ

En Pel Arrevelinat

que descapdella

Coses d'Espanya fora d'Espanya

Tot lo que publicam sobre «Coses de s'estranger» té per objecte despertar iniciatives e dins Espanya; tant ets acerts com ets errors d'ets altres mos poren servir d'ensenyança o d'advertencia.

No manco utilitat pot tenir sebre quin concepte mereixem a s'extranger, i no poques vegades se veuen millor ses coses d'enfora que de prop, sobre tot si se tracta de noltros mateixos. ¡Es tan fàcil tenir prejudicis sobre ses coses propies!

Avuy idò voldria donar compte d'un article, publicat a s'adició setmanal de sa «Gaceta popular de Colonia» (Kölnische Volkszeitung), titulat «Treball social a Espanya».

Diu idò s'autor de aquest article que sa propaganda socialista i republicana té tal empena entre ets obrers de s'industria, que tots ets esforços des catòlics son pocs per reconquistar ses posesions perdudes. Grans ciutats, com Barcelona, Saragossa, Valencia, Madrid i Cadiz senten cada dia més i més es perjudici d'ets elements anticlericals, i ses organitzacions catòliques, creades durant es deu anys derrers, no ha arribat a conseguir més qu'una influencia relativament petita.

Es centre de s'activitat catòlica dins es camps des treball industrial es a Barcelona, aont es «Volksverein espanyol» o «Acció Social Popular» exerceix una acció metòdica i eficaç. Pero an aquest camp no se parla encara de resultats que ja se puguen tocar amb ses mans.

En camvi s'acció social des catòlics espanyols entre es feyners rurals se troba en ple floreixement, apesar de sa trista situació en que se veu allà s'art des conrador. Després de Russia no hi ha a Enropa cap nació aont sia tan miserable sa sort de s'agricultor (1).

Sa major part de ses contribucions pesen demunt se propietat territorial. (2) Sa miseria va arribar a ser tan feresta, sobre tot a Castella la Veya, que se deixaren sense conrar grans estensions de terra, just per no porer pagar sa contribució. Pobles sensers amigraven cap a América (3) fogint de sa miseria i de sa fam.

Es fet de trobar-se abandonats sense compassió aquells malenats conradors de Castella i Lleó es una vergonya pes governs espanyols, aquella regió central no sembla una regió europea, sino un país asiàtic (4).

(1) Creim que aquí es periòdic alemany exagera, e-hu fassa gros. Una afirmació d'aquestes no s'ha de fer sense presentar es comprovants, claricies concretes. Mos sembla que li costaria un poc an es periòdic alemany presentar es comprovants i claricies concretes de tot això que diu. No se troba s'agricultura espanyola així com voldriem, però tampoc no tan malament com vol suposar aqueix periòdic alemany. Nota de sa Radacció de La Aurora.

(2) Ets industrials se queixen de que ses contribucions ets-e petxuguen massa. Lo que hi ha, dins Espanya s'industria no suposa tant com s'Agricultura, i per lo meteix sumen més ses contribucions demunt aqueixa. N. de la R. de La A.

(3) També consideram exagerada aquesta dita. ¿Quins foren aqueix pobles dont tothom se'n anà cap a América? Valia la pena de dir-ho. Saltra diassa es diaris deien que la gent de Pozuelo (Aragó) amenassà d'anar-sen tothom perquè no hi porien viure; però no hu han fet i ses Autoritats e-hi han donat cap. N. de la R. de La A.

(4) Aquí també pitja un poc massa es periòdic alemany. Es qu'ha escrit això, es ben segur que no ha trescats gaire o gens es països asiàtics i ben poc es castellans. Per més pobre que sia Castella, no hu es tant tampoc que en puguen dir lo que'n diu aqueix periòdic alemany.—Ets estrangers, parlant de coses d'Espanya, qualque pic carregen massa d'espics sa cosa. Així com devegades mos

Ets únics amics vertaders des conradors castellans foren es seus Rectors, encara que casi tan miserables com es seus perroquians.

Es qui passa per Castella amb so tren, descubrint de tant en quant petits poblets de barraques, reb s'impressió d'una pobresa mai vista, però es qui penetra dins es pobles mateixos i tracta amb aquella gent, se sent posseït d'una gran pietat devant aquella horrible situació de sa més abandonada de ses terres.

Demunt es miserable cos d'aquella regió s'era congriada sa «devastadora usura com un paràsit devorador que acabava de xuclar lo poc que li romanía per viure».

Será idò una gran gloria pes catòlics espanyols «haver organitzat aquella pobre gent, per iniciativa propia i sense cap auxili des Govern. Es Bisbes comensaren per crear an es Seminaris lliçons especials per anostras es clero jove amb sos problemes d'economia rural. A Saragossa tenen sa gloria d'haver estats es primers per aquest cami».

No faltaren tampoc una partida de seglars catòlics de cor magnànim i generós, com a Espanya tants n'hi ha, que s'entregaren an aquesta tan important tasea social.

De totduna se fundaren caixes de de estalvis i manlleus per alliberar es pobres conradors de ses ungles d'ets usurers, i llavó se fundaren cooperatives, de ventes i compres en comú, per alliberarlos de ses mans d'una partida d'intermediaris de comerç.

Per alsar es nivell de s'agricultura organisaren cursos d'instrucció, introduïren màquines, i ensenyaren s'ús de sa femada química.

Es «Sindicats agrícoles», que venen a ser una especie de societats agrícoles alemanyes, cubreixen avuy casi tota Castella.

Una partida de catòlics—capellans i seglars empergueren una campanya de propaganda per cubrir aquella terra de caixes rurals i sindicats agrícoles. Celebraven reunions aont assistien mitanars de conradors, i per tot naixien organitzacions noves. Sa darrera de ses assemblees d'aquest any passat—1912—va tenir lloc dia 19 d'octubre a Quintana de la Vega. Hi assistiren 12.000 conradors. Es resultat d'aquets treballs son a sa provincia de Palencia, 40 sindicats nous amb 8.000 socis, que amb sos 10.000 que ja hi havia, formen una respectable organització.

Aquets resultats sols poren esser apreciats per qui sap s'estat de posttracció d'aquelles terres.

Es catòlics socials d'Espanya son es cridats per la Providencia aretor-nar sa seua Patria.

J ara escoltau

EN VERA-VEU

«El Rayo» no es un paderot anarquista?

Acabem avuy de demostrarlos-ho que hu son anarquistes es cap-verjos d'«El Rayo». Vaja si hu son.

§ 3.

No hu poren negar

Sí! que no hu neguin es sindicalistes d'«El Rayo»! Que no hu neguin que sia anarquista! un paperot que taia claus contra s'Autoritat, contra es Clero, contra es Capital, acusant-los a moltes bandes de causadors des malestar social (n. 35, pl. III, col. 4.ª); un paperot qui diu que s'autoritat, sa propietat, sa legislació son formes distintes d'una

alaben massa, lo qual no succeix gaire. també devegades mos desjecten massa.

E-ni ha que anar-los amb una quarta sobre vent. N. de la R. de La A.

sola idea: s'esclavissació de s'individu; que diu que dins sa vida social fan sa meteixa obra de perturbació de ses passions; que sa Religió, en misticisme, es s'abstracció absurda d'un poder sobrenatural, antihumà (n. 6, pl. III, col. 4.ª).—¡Que no hu neguin que sia anarquista, allà on tal paperot publica un article des caporal dets anarquistes del mon, En Reclus, aont tdiu aquest alicorn que es precis condemnar tota associació obrera que tendeix a transformar sa societat econòmica, a millorar-la econòmicament (n. 35, pl. III, col. 4.ª). Lo qual vol dir que, si es d'«El Rayo» s'associen, no es per millorar sa seua situació, sino per fer més próxima sa revolució social.—¡Que no hu neguin, quant tal paperot diu qu' es sindicalisme es un esvort, fii de s'excés actual de lleis; que es sindicalisme, que avui es embrionari, ha de viure, s'ha de desarrollar girant s'esquena a sa llei, contra sa llei; que sa raó de sa seua existencia es antilegal (n. 20, p. I, col. 3.ª i 4.ª); que, quant difineix s'Anarquia, diu que significa «sense govern, sense tutors»! (n. 19, pl. I, columna 2.ª).—¡Que no hu neguin, quant tal paperot cada dissapte anuncia obres neo-malthusianes, que diu que s'anarquia es s'unió lliure de dos sers (n. 19 pl. I col. 2.ª), que propaga sa abominable, sa immoral, sa criminalíssima doctrina neo-malthusiana! (n. 17 pl. IV).—¡Que no hu neguin, allà on ell: excita ses dones a esser revolucionaries i ets homos a imitar es revolucionaris de Mèxic, els qual defensa i exalta a tots es números (n. 10 pl. III col. 2.ª); i dona compte i protesta d'unes penes imposades a societats anarquistes de Xile (n. 2 pl. III, col. 2.ª, 3.ª i 4.ª), que glorifica ets anarquistes condemnats a mort a Chicago l'any 1887 per organisadors d'un moviment revolucionari, d'una vaga revolucionaria! (n. 24, pl. I, col. 3.ª).—¡Que no hu neguin, perquè: tal paperot fins aquí ha publicat cites i articles d'anarquistes tan rematats com N'Anselm Lorenzo, En Ricart Mella, N'Antón Nizón, En Reclus, En Juan Grave, En Kropotkin, En Bakounin, En Biagiotti, En Rochefort (n. 2, 3, 4, 6, 7, 9, 11, 12, 15, 18, 19, 20, 25, 29, 30, 35, 38, 39, etc.); d'En Juan Grave, es pintor de s'Arcadia anarquista i autor d'una obra de text de s'Escola Moderna; d'En Bakounin, s'apòstol implacable de s'Anarquisme, figura important glorificada en gravats per sa prostitució anarquista, partidari, com se suposa, de sa teoria de sa violència i de sa destrucció com-e remei social: d'En Kropotkin, el papa d'ets anarquistes, homo sense cor, an es dir des seus correligionaris, qui viu deshonestament devora Londres, amb una riquesa que li dona més de 20.000 francs de renda, sense contar es producte de sa seua col·laboració a moltes revistes, que puja més; d'En Rochefort, es caixer de sa Associació Internacional de revolucionaris, de la qual es president Ea Kropotkin qui viu a Inglaterra també, a «Regent's Park», ben menjat i ben begut, i que té porta uberta a tots ets anarquistes d'Europa i d'América. ¡Que no hu neguin, allà on publica un discurs d'un «apache» (que vol dir anarquista furios, anarquista de fets), condemnat a França per lladre i per incendiari, qui defensa es robo perquè «tot es de tots»! (n. 40, pl. II col. 1.ª, 2.ª, 3.ª, 4.ª i pla. III, col. 1.ª).—¡Que no hu neguin, no, que sia anarquista «El Rayo»: o.) allà on es «Centro de albañiles», del qual es orga en la prensa aquest paperot, si ara no perteneix, l'any passat perteneixia a sa «Confederació Nacional des treball», organisme del tot revolucionari!—¡Que no hu neguin allà on tals sindicalistes de Ciutat publiquen un número aposta, extraordinari, il·lustrat per

fer homenatge an En Ferrer i es seus companys fustellats a Montjuih (n. 19 extraord.) i allà on alaba i fa propaganda d'un llibre pòstum d'En Ferrer i Guardia, prologat per Llorens Portet, digue successor des fundador de s'Escola Moderna, escola d'anarquistes (n. 20) pl. III (col. 4.ª).—Que no hu neguin: q) allà on es seus escriguedors tenen establert es camvi desseu paperot amb altres paperots tan anarquistes com «Tierra» de l'Havana, «La protesta» de Buenos-Aires, «Tierra y Libertad» de Barcelona, «Salud y Fuerza» de Barcelona, «El Porvenir del Obrero» de Mahó, «Germinal» de Tarrassa, «El Trabajo» de Sabadell, etc.—Que no hu neguin, amb una paraula, perquè totes ses seues planes respiren sempre destrucció, indisciplina, insurrecció, revolució, foc i sanc!

§ 4

Per acabar

Idó bè. Si així va això, qu'es ver que hu son o no es ver? Si es d'«El Rayo» no son capaços de refuar cap d'aqueis detalls, cap d'aquestes proves que los presentam, collecció de «El Rayo» en mà, ¿s'atrevirán a refuar es títol d'anarquistes? ¿Que han de refuar! No hu poren desmentir, es pobrets, a lo qu'han publicat de ploma propia i de ploma d'altri! Per lo tant, si no volen negar lo qu'es clar com s'aigo, han d'admetre que hu son anarquistes, si no d'acció, d'idees: es precis que se rendesquen davant s'evidencia de ses nostres proves, es dir, seues. I si tan encarats están en no voler passar per anarquistes, en no voler s'ho dir i en no voler que'ls ho diguem, sapiguen que hu mareixen, e-hu mereixen i e-hu mereixen.

I ara que los seguesca, que los escolti, que los crega, que los aplaudesca, que los compri qui no los coneix!

Noltros, es catòlics, per sa nostra banda farem sa nostra via; noltros voldrem sempre es millorament de sa classe obrera, voldrem sempre tot es seu millorament, tota sa seua rendició; i per ella trebiam i per ella trebiarem, però contra ets anarquistes, contra es seu programa, contra ses seues doctrines, contra ses seues solucions, contra es seus remeis revolucionaris. Seguim i seguirem un camí de renovació social distint des seu, més humà, més fraternal, més fàcil, més constructor, més pacífic, més radical, més perdurable, més consistent que's seu. ¡S'acció social catòlica es i serà sempre «tota ella» en favor de s'obrer, i per consecuencia forcosa, contraria a s'Anarquisme!

¡Abaix, idó, ets anarquistes i es seus paperots!

Cap jamunt s'obrer!

¿Que s'obrer té dret a consumir tot lo que produex?

Jo no sé que s'han figurat es «llampistes» d'«El Rayo», que sempre seguit están en ses tretze diguent que a s'obrer li roben tot quant va a parar dins sa bossa des ric, diguent que no li paguen ni d'un bon troç sa feina que fa, diguent que té dret a consumir tot lo que produex! No hu sé d'ont ni com treuen aquestes teories!

Perque, dir que es jornals d'avui en dia no basten per cubrir ses necessitats, fins i tot ses perentories, generalment es ver. Empero que, perquè es salari sovint es insuficient, s'haja de dir que es producte total de s'activitat obrera, llogada a un altre, perteneix an es treballador; que s'haja de dir que sa diferencia des jornal que es treballador guanya, an es producte útil de sa meteixa feina, constituësca p'es senyor un robo, no hu compremem, no hu sabem deduir, no veim com se puga sostenir una tal cosa. ¡No se figuren ets anarquistes d'«El Rayo» lo molt més que los esti-

mariem si mos explicaven una mica això!

Els se creuen que an es camp de sa producció de sa riquesa, no hi ha més factor que es trebai: ells sempre están diguent que es capital es ni més ni pus que feina condensada. I no tenen en compte es aubarcocs que, además d'es «trebai», que consisteix amb aplicar sa força humana an es productes de sa naturalesa per modificar-los i fer-los útils per ses necessitats, també es un factor important, importantíssim, de sa producció es «capital», base de s'exploació de sa naturalesa, condició independent des trebai, condició indispensable per tot trebai, per tot sistema de trebai, per qualsevol orde de coses, inclús s'anarquista. I llavó encara hi ha ets «instruments» de sa producció (eines, màquines, etc.) Tot lo qual vol dir que no tot es producte des trebai de s'obrer, ni perteneix an aquest, segons raó i justícia.

Com més substituesquen ses maquinaries, manco dret haurán es treballadors de que los entreguin sencer lo que es producte de ses seues forces musculars i de s'activitat des ses màquines. Més encara; mentres s'obrer trebai per compte d'altri, mentres faça feina per contracte, no té dret en via alguna an es producte total de sa feina. Si ets anarquistes d'«El Rayo» no hu creuen així, que hu provin, a veure, de fer feina sense capital, sense instruments, sense primeres materies, sense direcció tècnica... Quant ell, es treballador, lloga es seus braços, es contratista no té més obligació que sa de pagar-li un salari conforme a justícia; i per dret natural, per dret que sa meteixa raó dicta, pot quedar-se es contratista, es senyor, amb ses sobres amb s'excés des fruit de sa feina, una volta pegada sa feina realisada per s'obrer.

¿Idó es règim actual des salari es il·legítim, es perjudicial? No, senyor. Amb s'actual règim de salari se poren satisfer convenientment es drets de s'obrer, donantli una retribució equivalent an es producte de sa feina entregada (o per mèdi d'una especie de escalafó o escala mòvil, o per mèdi de «primes», de «sobresalari», de subvencions, de participacions en sa producció etz.); pot quedar salvada sa dignitat de s'obrer; pot assegurar-se sa pau soeial, que, si avui la veim tan perturbada, no es per causa des règim des salari, sino per causa de sa concurrencia desenfrenada i de s'exploació que devegades es treballador pateix, provinent de sa criminal i humiliant alternativa de sa oferta i sa demanda. Es règim de salari es, certament, de ses causes més petites des malestar d'avui en dia.

Amb una paraula: que no sabem atribuir ses pretencions d'«El Rayo» més que a beneitura, a irr. racionalitat, a injusticia manifesta... i a utopia anárquica.

Es Sindicalisme, ¿du an es Socialisme o a s'Anarquía?

«El Rayo» de dia 15 diu que avui ses disputes dins es camp sindicalista versen sobre si es Sindicalisme conduirà, si se convertirà en Socialisme o amb Anarquisme. Segons ell, sa ciutat futura, que avui se proposa edificar es Sindicalisme (revolucionari s'entén: sempre que parlam de sindicalisme d'«El Rayo» s'ha d'entendre qu'es revolucionari) o serà de factura socialista o anárquica. ¿Quina de ses dues serà sa definitiva? No hu diu. Empero e-hu direm noltros per ell.

Es Sindicalisme d'«El Rayo», que es de color «roig», color de sanc, i que's diferencia des nostros que es «blanc», color de pau, es naturalíssim, e-hu creim, e-hu asseguram que es més o manco anarquista; e-hu asseguram que es més o manco anarquista; e-hu asseguram que desd'ara conduex a fer bons revolucionaris, enconant i encenguent ets odís des treballador i fomentant ses seues passions

sense aliviar en res o en poca cosa sa seua situació, perque considera que, com més desesperada sia ella, serán ets obrers més revolucionaris i més disposats estarán a tot. Desde que sortí es primer número d'«El Rayo» e-hu tenim dit que es seu Sindicalisme fa mala olor, qu'es seu Sindicalisme es escola d'incendiàris i assassins, per greu que li s'apia an En Prats.

Es Sindicalisme d'«El Rayo», per molt que'l desfressin es seus escriguedors. es un sindicalisme que, si procura sa organització obrera, no es per millorar sa professió, no es per ferlos millor benestar d'ets associats, no es per ferlos petits propietaris, no es per ajudarlos en sa consecució d'una vida tranquila i abastament proveída, no, ca! Es Sindicalisme d'«El Rayo»; en general, es Sindicalisme que no es cristià, no té altre objecte que organitzar per fer esclatar, com més prompte millor, sa revolta allà i quant més convenga. Incitar a sa vaga, predicar insubordinació, engreixar odís, insurreccionar voluntats, agravar es malestar social, fer ambient propici a sa revolució, tal es sa missió, s'objecte exclusiu des Sindicalisme roig.—Per això es que creim lo segon, i no lo primer, des títol d'aquest article, qu'es s'affirmació expressa d'«El Rayo».

No; no hu creim a lo primer, o sia, no creim que mai per mai es Sindicalisme conduecsca a una ciutat socialista, a un estat de coses de mol-lo socialista. Ben extranya cosa seria aquesta! ¿Qui no sap qu'es sindicalistes, «El Rayo» meteix ha fet a befa sempre de ses utopies des socialistes, de ses seues descripcions de vertidíssimes de ses ciutats futures? ¿Qui no ha lletgit moltes vegades qu'es sindicalistes pretenen enterrar es fantasma des Socialisme? ¿Quantes vegades ells no s'han rigut d'ets «héros» fantàstics, des «mites», des «super-homos» des Socialisme? ¿No es En Teófil Gautier qui s'en riu des «redentors» socialistes, tractant-los «de nous Aquiles» d'una «lliada» que N'Homer no ha inventada?

De manera que, o estornells d'«El Rayo», no heu de discutir això. Es per demés. Es cosa segura que es Sindicalisme vostro, o no ha de conduir a res, o no ha de arrelar, o ha de dur s'Anarquía.

Nota bibliográfica

«Escuelas del Patronato Obrero Mallorquin y Castellano»

Això es es títol d'un opuscle de 35 planes que el Rt. P. Vives de la Companyia de Jesús, acaba de donar a llum i mos ha obsequiat amb un exemplar. Aquest opuscle es p'ets alots quevan a ses escoles des «Patronat Obrero», i se divideix en dues parts: sa primera, d'onze planes, p'es mallorquí, i sa segona de vint i quatre planes que venen a esser un compendi prou ben engirgolat de sa gramática castellana. Es molt important sa primera part, aont s'explica clar i llampant que es sa llengua mallorquina; per qu'es i s'anomena catalana i com se formà aquesta llengua a Catalunya i an es mig-dia de França, estenen-se per tots es territoris que el Rei En Jaume I i sos successors anaren conquistant, això es, ses illes Balears, es reines de Valencia i Murcia, Aguer de Sardenya i es Comtats d'Atenes i Neopatria, essent sa llengua des Reis d'Aragó fins que el rei En Ferrán lo «Catòlic» se casà amb la reina N'Elisabet de Castilla. De tot això dona pedres menudes s'opuscle del P. Vives, i retreu quins foren ets escriptors més famosos d'aquella llengua nostra, que després de tres sigles de veure's despreciada i escaruda, ara ha tornat reprendre i fa hora per lloga, gracies a Deu, cap a sa seua restauració, reintegració i enaltiment, a pesar de tota sa guerra que's «filisteus» carronyes no s'aturen de fer-li. Idó si, e-hu posa ben espinzellat aquest opuscle del P. Vives que es mallorquí no es més que es

catalá que el rei En Jaume i es pobladors catalans que mená a Mallorca i que la poblaren, mos dugueren i que encara el conservam millor que cap altra comarca de Catalunya. ¿Ah idó? Es mallorquí no es més que es catalá de Mallorca, per potadetes i protestes que facen es nostros «filisteus» xeubes! ¿No volen brou? Idó set eseu delles! Ja vos n'anireu a penedir a Roma!

I mos n'ha enviat un altre d'opuscle el P. Vives: «Historia sagrada» que forma dues parts: sa primera es un resum prou ben fet de tota s'«Historia sagrada», escrita en mallorquí net i esporgat; sa segona part, en castellá, es un enfilai de croquis des patriarques, reis i profetes més famosos d'Israel.

¡Endevant, Rt. P. Vives p'es bon carrerany que heu pres! ¡Que Deu vos beneesca i prosperi a vos i a noltros amb totes ses nostres curolles i vare-res a favor de sa Relligió! Amén!

Secció local

Es Divenres Sant hora-baixa se calà foc a ca's nostros bon amic i subscriptor Mestre Llorens Morey alies «Mola». Tanta sort que se'n temeren prest, i hi acudí molta de gent, i hu pogueren apagar abans de que prengues a sa fusteria i magatzem de mobles que té mestre Llorens. Sa fabrica que hi va haver unes trecentes pessetes de mal.

Es nostros bon amic D. Francesc Nadal, metge, segueix rendit de sa pútrida que aplegá, ja fa dies. Deu fassa que li entr una bona millorança i que s'adob tan prompte i tan bé com noltros voldriem i demanam a Deu.

Dimegres un estol de fusters varen anar a fer un «pan-caritat» a sa «Roca des Castellet»; i la cosa s'embarbó de tal manera que hi arribá a haver sabrades i caps romputs. No hi diu gaire un acabatí així amb un «pan-caritat», que vol dir «menjada de caritat, de pau, d'estimació.»

Fa mesos que digüerem que es Freres Dominics d'aquí havien comprada sa casa des cap de cantó des carrer des «Convent», aferrada amb se «sagrat», i que hi volien enllestir una gran sala per fer-hi escola. Es Freres tenen qualque cosa més que llengua tenen fets. Amb aquest temps han fet a s'obra que s'era mester a dita casa, i ara ja hu tenen a punt de pastora mia. Així es que demá, si Deu ho vol i Maria inaugurarán aquella gran sala i dia 31 d'aquest més, dilluns, e-hi començarán s'escola, que s'anomenará de St. Tomás. Deu faça que aqueixa escola sia tan notable com es nom que durá. ¿Qui no hu sap que St. Tomás d'Aquí es estat un d'ets homs més sabis que hi ha haguts an el mon? Tret de nostros pare Adam i del rei Salamó, ¡no hu creim que n'hi haja haguts ni n'hi haja guaire d'homos que hagen fet a sa retxa tan amunt con St. Tomás en qüestió de rebrel!

¡Hala, idó, manacerins! ¡profiteu-vos-ne d'aqueixa escola! ¡No deixeu perdre una tan bona avinentesa! no fos cosa que vos haguessen de fer seure an es banc d'ets ignorants!

Dilluns se morí l'amón Ramón Muntaner, «Coca», d'una malaltia mol terrible. Va tenir una molt crística, així com e-hu era estada sa seua vida. Que Deu nostros Senyor haja acullida sa seua anima en la santa gloria. Amén. Enviam a sa seua respectable familia es nostros condol més coral.